

รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักรการศึกษา

กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ*

THE TRAINING MODEL FOR TEACHERS AND EDUCATIONAL PERSONNEL ACCORDING TO BUDDHIST INTEGRATION IN THE BANGKOK DEPARTMENT OF EDUCATION

มงคล สามารถ

Mongkol Samart

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: e-samart@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักรการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักรการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักรการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development : R & D) ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) คือ ศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 26 คน การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทดลองฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และตรวจสอบตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 384 คนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

---

* Received 22 April 2019; Revised 20 May 2019; Accepted 20 May 2019.

ผลการวิจัยพบว่า

1. การฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ชั้นวิเคราะห์ความต้องการ 2) ชั้นกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ชั้นการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 4) ชั้นการเลือกกิจกรรมและเทคนิคฝึกอบรม 5) ชั้นการออกแบบเพื่อวัดและประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรม 6) ชั้นการดำเนินการฝึกอบรม 7) การวัดและการประเมินผลหลังการฝึกอบรมความต้องการด้านการฝึกอบรม 4 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำกัด, การคิดค้นวิธีการถ่ายทอดความรู้, การคิดค้นวิธีการสร้างความผ่อนคลายให้กับผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย การควบคุมอารมณ์, วินัยหรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ด้านการพัฒนาความสามัคคี ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม, การเสียสละ, ความเข้าอกเข้าใจกัน 4) ด้านการพัฒนาการสื่อสาร ประกอบด้วย การสื่อสารกับผู้เรียน การสื่อสารภายในโรงเรียน, การสื่อสารระหว่างสถานศึกษาที่ตนเองสังกัดกับสถานศึกษาอื่น

2. การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ ผลการทดลองภาคสนามการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 คน โดยการบูรณาการ หลักอริยสัจ 4 และมรรคมืองค์ 8 ใน การฝึกอบรม 4 ด้าน พบว่าด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาความสามัคคี และด้านการพัฒนาการสื่อสารมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรม

3. การตรวจสอบรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่าความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ และมีองค์ความรู้บนพื้นฐานของ ABT: Model (Ariyasacca Based Training)

คำสำคัญ : การฝึกอบรม, ครูและบุคลากรทางการศึกษา, หลักพุทธบูรณาการ

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the training for teachers and educational personnel in Department of Education, Bangkok, 2) to develop a training model for teachers and educational personnel in Department of Education, Bangkok, according to Buddhist integration, and 3) to propose the training model for teachers and educational personnel in Department of Education, Bangkok, according to Buddhist integration principle. The mixed research methods were used in the study. The data were collected by in-depth interviews with 26 key-informants and focus group discussions with 9 experts, and then analyzed by content analysis. A training model was tried out with 30 controlled samples and examined by 4 standard evaluation criteria from 384 samples. The data were analyzed by mean, percentage and standard deviation.

The research results found that;

1. The training program for teachers and educational personnel in Department of Education, Bangkok, had 7 stages; 1) Requirement analysis, 2) Objective setting, 3) Training course design, 4) Sorting out training activity and technique, 5) Pretest and posttest evaluation design, 6) Training operation, and 7) Measurement and evaluation of the training outcome. The training requirement had 4 aspects; 1) Creative thinking consisted of ability to utilize limited materials, knowledge transferring methods, and how to create relaxation among the trainees, 2) Self-development consisted of emotion control and discipline or duty responsibility, 3) Unity development consisted of teamwork, sacrifice and sympathy, 4) Communication development consisted of communication with trainees, internal school communication and inter-school communication.

2. The development of a training model for teachers and educational personnel in Department of Education, Bangkok, integrated with principles of the

Four Noble Truths and the Eightfold Path and tried out with 30 teachers and educational personnel indicated that the average level of development in creative thinking, self-development, unity development, and communication development after training was higher than before training with a significant statistic figure at 0.01

3. The result of examination and evaluation of the training model for teachers and educational personnel in Department of Education, Bangkok, according to Buddhist integration was at a high level overall. The highest level was on appropriateness, followed by accuracy, feasibility, and usefulness respectively. The body of knowledge could be concluded in ABT Model or Ariyasacca Based Training Model.

Keywords: training, teachers and educational personnel, Buddhist integration

บทนำ

“Thailand 4.0” เป็นวลีเด็ดติดปากสำหรับยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จากนโยบายรัฐบาลที่จะขับเคลื่อนประเทศโดยใช้โมเดล “Thailand 4.0” ด้วยวิสัยทัศน์ การพัฒนาสู่ความ มั่งคั่ง มั่นคง ยั่งยืน จาก “Thailand -3.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก เน้นการส่งเสริมการส่งออก เน้นการลงทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ทำให้พบว่า ประเทศไทยติดอยู่กับ ก้นดัก 3 ประการ ไม่สามารถขยับตัวได้ นั่นคือ ก้นดักรายได้ปานกลาง ก้นดักความเหลื่อมล้ำ ก้นดัก ความไม่สมดุล จึงเกิดโมเดล “Thailand 4.0” ที่จะผลักดันให้พ้นก้นดักทั้ง 3 ไปสู่ประเทศใน โลกที่หนึ่ง ภายในปี พ.ศ.2579

การก้าวไปสู่ “Thailand 4.0” ทุมนมนุษย์เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อน จึงต้องเปลี่ยนคนไทยให้ไปสู่ “คนไทย 4.0” โดยการเสริมสร้างศักยภาพทุมนมนุษย์ที่ยุทธศาสตร์ ชาติได้กำหนดแนวทางไว้ 4 ประการ คือ 1) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนในและนอก ห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม สร้างแรงจูงใจให้เด็กเข้าสู่ทวิภาคีและสหกิจศึกษา 2) สนับสนุนการผลิตสื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็ก และผลักดันให้มีกฎหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัย 3) เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และ 4) คนไทย

ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูง และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งนายกรัฐมนตรีได้เสนอ มุมมองด้านการปฏิรูปการศึกษาที่ได้แถลงไว้ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2558 ในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ ที่เห็นว่า ปัญหาการศึกษาไทย คือ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเสนอการปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน รวม 8 ประเด็น คือ 1) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยกระดับมาตรฐานการศึกษา 3) ขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ 4) พัฒนาครู 5) ผลิิตและพัฒนา กำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ 6) เตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 7) ผลิิต และพัฒนาการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและ 8) ส่งเสริมระบบบรรณาภิบาลในวงการศึกษานี้คือ “การปฏิรูปการเรียนรู้” ของชาติตัวจริง ซึ่งจะให้ได้ผลต้องมีการจัดการแบบเคออร์ดิค เพราะการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน (Complexity) มาก ย้ำว่า จัดการแบบเคออร์ดิค (Chaordic) แปลว่า ไม่จัดการแบบควบคุม และสั่งการ (Command & Control – C&C) แต่เน้นความสัมพันธ์แนวราบ เพื่อใช้การสร้างสรรค์และจิตวิญญาณใฝ่ดี ใฝ่ทำประโยชน์ ใฝ่สร้างคุณค่าของครูเป็นพลังขับเคลื่อน (วิจารณ์ พานิช, 2553) คุณลักษณะครูและบุคลากรทางการศึกษารุ่นใหม่ที่สำคัญและเป็น จุดเด่นในศตวรรษที่ 21 ควรมึคุณลักษณะดังนี้ คือ 1) ครูมีความเอื้ออาทร เข้าใจและเอาใจใส่ ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน 2) ครูมีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้และรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3) ครูมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลาอุทิศตนให้กับการพัฒนา ผู้เรียน 4) ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ 5) ครูมี ทศนคติที่ดีต่ออาชีพครู (คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ควรมีลักษณะอย่างไร, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรีบพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเพื่อให้สอดรับกับยุคสมัยที่กำลังเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว และการพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษานั้นก็มีทางเลือกมากมาย แต่เพื่อให้การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีเยี่ยมนั้นก็ต้องผ่านกระบวนการฝึกอบรม จะเห็นได้จาก การให้ความสำคัญว่า ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนา เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายทั้งใน ปัจจุบันและอนาคต จะทำอย่างไรกับทรัพยากรมนุษย์ที่จัดหามาได้ จะฝึกและพัฒนาอย่างไร เพื่อให้แน่ใจว่าจะทำงานได้ เรื่องเหล่านี้เป็นบทบาทของการฝึกอบรมและพัฒนา ซึ่งควรเน้น คุณวุฒิและการปฏิบัติงานที่จำเป็นและให้ความสนใจต่อศักยภาพของปัจเจกชนเพื่อให้ได้ตามที่

ต้องการ (จินดาลักษณ์ วัฒนสินธ์, 2553) นอกจากนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดวิธีการพัฒนาบุคลากรหรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ 6 วิธี ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาต่อ 3) การดูงาน 4) การจัดประชุมทางวิชาการ 5) การจัดสัมมนา 6) การจัดพิมพ์เผยแพร่เอกสารทางวิชาการหรือการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2554) อีกทั้งยังมีวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีมากมายหลายวิธี แต่วิธีการที่สำคัญและที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป ได้แก่ 1) ฝึกอบรม สัมมนา (ในด้านและระดับต่าง ๆ) 2) ประชุม 3) ศึกษาต่อ 4) ดูงาน 5) ฝึกงาน 6) สอนงาน 7) มอบหมายงาน 8) เป็นพี่เลี้ยง เป็นต้น (ชาญชัย สวัสดิ์สาลี, 2556) การฝึกอบรมจะเป็นวิธีทางเลือกหนึ่งที่ดีที่สุดที่จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการพัฒนาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพได้เป็นอย่างดี เพราะมีการยืนยันจากงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาฉันทะในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี” (จินดารัตน์ ปิรมณี, 2545) ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฉันทะในการเรียนจะมีระดับของฉันทะในการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .02 และวิธีการพัฒนาฉันทะในการเรียนของนักศึกษาที่ดีที่สุด คือ วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับการฝึกฝนพัฒนาตนเองในสถานการณ์จริง เพื่อกระตุ้นและติดตามนักศึกษาเป็นระยะซึ่งจะช่วยให้ศึกษาค่อย ๆ พัฒนาตนเองอย่างเป็นลำดับ จนสามารถดูแลตนเองได้อย่างเต็มที่หรือมีฉันทะในการเรียนแบบถาวร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมวิธีสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ” ผลการวิจัย พบว่า หลังการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และยังพบว่า พุทธวิธีสอนโดยการบรรยาย พุทธวิธีสอนโดยการซักถามสนทนาโต้ตอบ และพุทธวิธีสอนโดยการสาธิต มีความเหมาะสมมากที่สุด (พระราชรัตนมงคล, 2554)

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามยุคสมัยปัจจุบันนั้นยังต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปเพื่อใช้ในการพัฒนาบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไปด้วย จะเห็นได้จากบทความที่ว่า ความสำคัญของการบริหารแบบพุทธนั้น ผู้บริหารจะต้องประสานระหว่างคนกับงาน คนกับคน รวมถึงคนที่อาจจะทำงาน หรืออยู่ร่วมกันในชุมชนร่วมกันจำนวนมากเหล่านั้นให้มาประสานร่วมมือกันคือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นอกจากนั้น ก็ยังต้องประสานสาระคือ ตัวความเป็นจริงที่อยู่ในธรรมชาติ

ด้วย เช่น กระบวนเหตุปัจจัยธรรมชาติ ประสานตัวความเป็นจริงที่อยู่ในธรรมชาติออกมาสู่รูปแบบก็คือ กระบวนการปฏิบัติของมนุษย์ให้เกิดความสอดคล้องกัน ให้กระบวนการปฏิบัติของมนุษย์เป็นไปโดยสอดคล้องกับความเป็นจริงของกฎธรรมชาติ การประสานแบบนี้ก็คือ การนำความจริงออกมาจัดตั้ง วางแผน กำหนดโครงสร้าง กระบวนวิธีวางกฎกติกาเกี่ยวกับงาน และคนที่จะให้การปฏิบัติของหมู่มวลมนุษย์เป็นเหตุผลตามกระบวนการของธรรมชาติ ในแง่หนึ่งการบริหารแบบพุทธ นับว่าเป็นวิธีการบริหารที่เป็นเลิศ ลึกซึ้ง และสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ สามารถนำกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาวางกรอบให้คนปฏิบัติ (พระมหาบุญมี มาลาวิโร, 2553) นอกจากนี้ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ยังให้คำนิยามว่า “บูรณาการ” (Integration) ค่อนข้างจะสอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถานว่า “หมายถึง การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The whole) โดยท่านได้ยกประเด็นพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์มาอธิบายเพิ่มเติมว่า “ถ้าศรัทธาในพระพุทธศาสนากับปัญญาในทางวิทยาศาสตร์เป็นไปในทางเดียวกัน คือ ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ก็จะก่อให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ องค์รวมนี้แหละคือ บูรณาการ และเนื่องจากวิทยาศาสตร์ครอบคลุมไปถึงศาสตร์สมัยใหม่ ที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์สร้างระบบความรู้ขึ้นมา เช่น วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ เราจึงสามารถบูรณาการพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ด้วย (พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่, 2561)

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนามนุษย์ ตั้งแต่เริ่มการเกิดพระพุทธศาสนาจนถึงยุคปัจจุบันนั้นยังมีความจำเป็นอย่างมากและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง จะเห็นได้จากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบุคคล องค์กร และชุมชนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาบุคคลและสังคม (ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร, 2558) จากกรณีตัวอย่าง พบว่า ได้นำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงพุทธบูรณาการมาประยุกต์ใช้ทั้งในด้านหลักการ วิธีการและกระบวนการ นอกจากนี้การทำ CSR ขององค์กรธุรกิจที่มีต่อชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาบุคคล และการพัฒนาสังคม เกิดการประสานประโยชน์ทั้งองค์กรและชุมชน บรรลุเป้าหมายของการทำ CSR นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลเชิงพุทธบูรณาการของ

พยาบาลสังกัดกรมแพทยทหารเรือ” ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการสื่อสาร จะต้องมีการฝึกฝนการสื่อสารด้วยหลักเมตตาการใช้วจีสุจริตตามสถานการณ์ เสริมสร้างการมีสติในการสื่อสาร การฝึกทักษะการสื่อสารที่ก่อให้เกิดความสามัคคีและการจัดโครงการปฏิบัติธรรม ซึ่งทั้งหมดจะสามารถพัฒนาได้ด้วยหลักอิทธิบาท (เรือโท อากาศ อาจสนาม, 2557) และในด้านฉันทะ พบว่า การสื่อสารด้วยหัวใจ ด้านวิริยะ พบว่า การสื่อสารด้วยความรู้ใจ ด้านจิตตะ พบว่า การสื่อสารด้วยความมีเมตตา กรุณา ด้านวิมังสา พบว่า มีความฉลาดในการสื่อสารกับผู้ป่วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมด้านอดทน (ขันติ) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี” (มารศรี กลางประพันธ์, 2548) ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกประสบการณ์ตามแนวพุทธวิธีร่วมกับแนวคิดทางตะวันตกมีคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมด้านความอดทนทางกายสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมที่ได้รับการฝึกประสบการณ์ด้วยการสอนแบบบรรยาย (ระยะหลังการทดลอง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาความเป็นมาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ครูบุคลากรทางการศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชน นำไปสู่การพัฒนาชาติประเทศชาติ จะเห็นได้จากนโยบายของการพัฒนาประเทศที่ว่า การพัฒนาครูนั้นเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติไทยให้มีความเจริญงอกงามและได้ชื่อว่า “Thailand 4.0” อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ เพื่อให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษาสามารถพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งต่อความรู้ประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ทำงานร่วมกับผู้อื่นให้เกิดความสุข การที่จะพัฒนาครูบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดศักยภาพสามารถนำเอาพลังทางบวกที่มีอยู่ในตนเองนั้นออกมาใช้อย่างเต็มที่มีนั้นก็ต้องอาศัยการฝึกฝนอบรมบ่มเพาะตนเองจนเกิดความชำนาญในวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีสติรอบคอบต่อทุกสถานการณ์และเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการฝึกอบรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ

3. เพื่อเสนอรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ” เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development : R & D) และใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 50 เขต 437 โรงเรียน จำนวน 14,764 คน โดยมีผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 14,764 คน ผู้ข้อมูลสำคัญก่อนการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 26 คน ผู้วิจัยคำนวณด้วยการเปิดตารางตามสูตรของ Krejcie & Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้เหตุผลในการเลือกเพื่อความเหมาะสมในการวิจัย (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2561) และถามความสมัครใจครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อเข้าร่วมการฝึกอบรมโดยมีผู้สมัครใจเข้าร่วมการฝึกอบรม จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย โดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview)

3.2 รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ

3.3 แบบสอบถามก่อนและหลัง (Pre-test & Pot-test) ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเฉพาตน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านการพัฒนาตนเอง 3) ด้านการพัฒนาความสามัคคี 4) ด้านการพัฒนาการสื่อสาร ที่ผู้วิจัยสร้างเอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

3.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 9 รูป/คน

3.5 แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ ตามเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบ 4 ด้าน ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบ “รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ” ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale)

ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มี 2 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา

แหล่งข้อมูล : หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้ทราบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. สัมภาษณ์ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้ทราบความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร 4 ด้านคือ 1) ด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านการพัฒนาตนเอง 3) ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ 4) ด้านการพัฒนาการสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ยกร่างรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ (ฉบับร่างที่ 1)

2. พัฒนาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ 1) นักวิชาการ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม 3) พระวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมและหลักพุทธธรรม 4) ผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก จำนวน 9 รูป/คน

เครื่องมือ : 1) แนวทางคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม จากรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับร่างที่ 1)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ (ฉบับร่างที่ 2)

3. นำไปทดลองฝึกอบรม โดยมีครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เข้าร่วมการฝึกอบรม จำนวน 30 คน

เครื่องมือ : 1) รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ แบบสอบถาม ก่อนและหลัง (Pre-test & Pot-test) การฝึกอบรม และแบบสัมภาษณ์หลังการฝึกอบรม

ผลลัพธ์ที่ได้ : ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อตรวจสอบรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบรูปแบบการฝึกอบรม โดยที่อาจารย์ที่ปรึกษา

2. ปรับปรุงแก้ไข

3. แจกแบบสอบถาม ตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ความเป็นประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง

แหล่งข้อมูล : ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยการเปิดตารางคำนวณตามสูตรของ Krejcie & Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 384 คน

เครื่องมือ : 1) แบบสอบถามตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน 1) ความเป็นประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล : ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ (ฉบับสมบูรณ์)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามก่อนการฝึกอบรม และแบบสอบถามหลังการฝึกอบรมมาทำการเปรียบเทียบกัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าคะแนนความต่างระหว่างก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

3. ผู้วิจัยทำการการสัมภาษณ์ครูและบุคลากรทางการศึกษาหลังการฝึกอบรมเพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนผลการวิจัย

4. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบ รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ ตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence:IOC)

2.2 หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Moment Correlation)

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการทดลองฝึกอบรม ผู้วิจัยใช้สูตรการทดสอบค่าเฉลี่ยที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม 2) ชั้นกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ชั้นสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม 4) ชั้นเลือกกิจกรรม / เทคนิค 5) ชั้นออกแบบการวัดประเมินผล 6) ชั้นดำเนินการฝึกอบรม 7) ชั้นการวัดและการประเมินผล ความสำคัญความจำเป็นด้านการฝึกอบรม 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำกัด การคิดค้นวิธีการถ่ายทอดความรู้ การคิดค้นวิธีการสร้างความผ่อนคลายให้กับผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย การควบคุมอารมณ์ วินัยหรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม การเสียสละ ความเข้าใจใจกัน 4) ด้านการพัฒนาการสื่อสาร ประกอบด้วย การสื่อสารกับผู้เรียน การสื่อสารภายในโรงเรียน การสื่อสารระหว่างสถานศึกษาที่ตนเองสังกัดกับสถานศึกษาอื่น

2. ผลวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ โดยภาพรวมก่อนและหลังการฝึกอบรมในแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ และด้านการพัฒนาการสื่อสาร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและทุกด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรม เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

ด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 2.92 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม ครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 4.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 อยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาตนเอง ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาตนเองเท่ากับ 2.81 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในระดับ

ปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาตนเองเท่ากับ 4.18 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 อยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาความสามัคคี ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาความสามัคคีเท่ากับ 2.73 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาความสามัคคีเท่ากับ 4.22 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาการสื่อสาร ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาการสื่อสารเท่ากับ 2.75 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาการสื่อสารเท่ากับ 4.24 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบรูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ โดยภาพรวมพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความเหมาะสม ลำดับที่ 2 คือ ความถูกต้อง ลำดับที่ 3 ความเป็นไปได้ และลำดับที่ 4 คือ ความเป็นประโยชน์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 2.92 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 4.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการฝึกอบรมด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์ และนำไปต่อยอดให้กับผู้เรียนได้ เนื่องจากผู้วิจัยใช้วิธีการฝึกอบรมที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีระยะเวลาในการฝึกอบรมที่ชัดเจน สามารถควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ภายในกรอบที่ตั้งไว้ได้ อีกทั้งผู้เข้าร่วมอบรมยังให้ความร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงทำให้การฝึกอบรมเกิดบรรยากาศที่ดี ทำให้การเรียนรู้ร่วมกันในด้านความคิดสร้างสรรค์เกิดการพัฒนาในตัวของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม แสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมโดยใช้ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity

Theory) มีประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพราะความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม โดยสามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎี หรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้อง จนนำไปสู่ การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ นอกจากลักษณะการคิด สร้างสรรค์ ยังมีความมองความคิดสร้างสรรค์ในหลาย ซึ่งอาจจะมองในแง่ที่เป็นกระบวนการ คิดมากกว่าเนื้อหาการคิด โดยที่สามารถใช้ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในมิติที่กว้างขึ้น เช่นการมี ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การเรียน หรือกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ด้วย อย่างเช่น การทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือการเล่นกีฬาที่ต้องสร้างสรรค์รูปแบบเกมให้ หลากหลายไม่ซ้ำแบบเดิม เพื่อไม่ให้คู่ต่อสู้รู้ทัน เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะการคิด สร้างสรรค์ในเชิงวิชาการ แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นต่างก็อยู่ บนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ โดยที่บุคคลสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี (สุพัตรา ทาวงศ์, 2561)

จากผลการวิจัยทำให้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการฝึกอบรมทางจิตวิทยา เพื่อเสริมสร้างค่านิยมในองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช” (สุขอรุณ วงษ์ ทิม, 2560) ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการฝึกอบรมทาง จิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมในองค์กรก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการ ติดตามผลของกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในเวลาที่แตกต่างกัน มี ค่าเฉลี่ยค่านิยมในองค์กรจากการวัด ซ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยค่านิยมในองค์กรสูงกว่าก่อนการทดลอง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยเรื่อง “การฝึกอบรมเรื่องการสร้างแบบประเมินออนไลน์โดยใช้ Google site ร่วมกับการ เรียนรู้แบบร่วมมือ” (ภาสกร เรื่องรองและคณะ, 2559) ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์การ ใช้รูปแบบการฝึกอบรมเปรียบเทียบความรู้การฝึกอบรมด้านการสร้างแบบประเมินออนไลน์ โดยใช้ Google site ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม พบว่า หลังการอบรมสูง กว่าก่อนการอบรมอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามี ค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาตนเองเท่ากับ 2.81 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนา

ตนเองเท่ากับ 4.18 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการฝึกอบรมด้านการพัฒนาตนเองบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 สามารถส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองได้ เพราะรูปแบบการฝึกอบรมมีวิธีการที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติการฝึกอบรมได้อย่างกระชับทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ จากผลการวิจัยที่เกิดขึ้นนั้น แสดงให้เห็นว่า มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาตนเอง (Self-Development Theory) โดยทฤษฎีการพัฒนาตนเองทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนและจัดระบบพฤติกรรมให้สอดคล้องกลมกลืนเหมาะสมทั้งในด้านของตนเองและในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับสังคมเพื่อให้เกิดความปกติสุขในการดำรงชีวิต บางครั้งเราคงเคยได้ยินถ้อยคำที่กล่าวถึงคนบางคนว่าเพี้ยน หลุด หรือแปลก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการตัดสินใจในเชิงค่านิยม (value judgment) ที่แสดงว่า คนเหล่านั้นในทัศนะของคนพูดอาจดำรงชีวิตอย่างไม่สอดคล้องและกลมกลืนกับค่านิยมของสังคม ทั้งนี้อาจจะเป็นไปได้ว่า เจ้าของพฤติกรรมเหล่านั้นแสดงออกมาไม่ใช่เพราะปรับตัวไม่ได้ แต่เพราะต้องการสื่อให้สังคมรับรู้ถึงบางสิ่งบางอย่างที่สังคมละเลยไป แต่ก็เป็นที่พฤติกรรมเหล่านั้นสื่อให้เห็นว่าเจ้าของพฤติกรรมยังขาดความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างความคิด การกระทำและความรู้สึกภายในของตน การมองประการหลังนี้เป็นทัศนะของนักปัจเจกชนนิยม อย่างไรก็ตาม การดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขของมนุษย์นั้น ต้องหมายรวมถึง การที่คนมีความสามารถที่จะใช้ชีวิตได้อย่างลงตัว ระหว่าง ตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาตน (เมธาวิอุดมธรรมานุภาพ, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การฝึกอบรมบุคลากรในธุรกิจบริการเพื่อคุณภาพบริการที่ดีขึ้น” (เตือนใจ ศรีชะภูษาและคณะ, 2561) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันการฝึกอบรมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำเนินธุรกิจ เพราะการฝึกอบรมจะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งพนักงานและองค์กร ประสิทธิภาพของพนักงานขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ แต่ปัจจัยที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงานของพนักงาน คือ การฝึกอบรม การฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเพิ่มความสามารถ เพิ่มเติมเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับการฝึกอบรมออนไลน์ของศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” (กาญจนา ดงสงครามและคณะ, 2561) ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับการฝึกอบรมออนไลน์ของศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการปฏิบัติใบงานของผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 23 คน ทำใบงานจำนวน 4 ชุด พบว่า ผู้เข้าอบรมมีผลคะแนนการฝึกปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 79.67 และ ใบงานทุกชุดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีค่าร้อยละของคะแนนอยู่ระหว่าง 76.67-81.33 และผู้เข้าอบรมมีคะแนนสอบหลังอบรมของผู้เข้าอบรมสูงกว่าก่อนเข้าอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและ บุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาความสามัคคีเท่ากับ 2.73 มีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.42 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม ครูและบุคลากร ทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาความสามัคคีเท่ากับ 4.22 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมบูรณาการหลักอริยสัจ 4 สามารถ พัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความสามัคคีได้ สาเหตุน่าจะเนื่องมาจากการได้ ร่วมมือกันทำงานเป็นทีม เกิดความเห็นอกเห็นใจและการแบ่งปันซึ่งกันและกัน มีเวลาทำงาน ร่วมกันโดยผ่านกิจกรรมระหว่างการฝึกอบรมมากขึ้น จากผลการวิจัยทำให้สอดคล้องกับ พระ ราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนาย พล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ 15 มกราคม 2519 ความว่า "ในปัจจุบันนี้ เป็นที่ทราบทั่ว ประเทศชาติอยู่ในภาวะที่ต้องอาศัยความเข้มแข็ง เพื่อที่จะให้อยู่รอด ประเทศไทย จะอยู่ได้ก็ด้วยทุกคน ทุกฝ่ายสามัคคีกัน ความสามัคคีนั้นได้พูดอยู่เสมอว่าต้องมี แต่อาจจะ เข้าใจยากว่าทำไมสามัคคีจะทำให้บ้านเมืองอยู่ได้ สามัคคีก็คือ การเห็นแก่บ้านเมืองและช่วยกัน ทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองอยู่ได้ สามัคคีนี้ก็คือ การเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุก วิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไม่ทำลาย งานของกันและกัน และทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมงานของกันและกัน และไม่ ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้พูดปรองดองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และงานก็ ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม" จากพระราชดำรัสดังกล่าว พอจะสรุปได้ ว่า ความสามัคคี คือ ความสามารถจะทำงานเพื่อส่วนรวม หรือความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ กันและกัน เพื่อเอื้อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งความสามัคคีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความ สามัคคีของวิชาการ และความสามัคคีในจิตใจ ความสามัคคีวิชาการคือ การประสานความรู้ และทักษะของผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มากมาย เพื่อส่งผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ มาสู่ประเทศ ส่วนความสามัคคีในจิตใจเป็นลักษณะของการปรองดองกัน โดยเกิดจากความ

เมตตากรุณาแก่กันและกัน มีจิตใจผูกพันที่จะช่วยเหลือกันและกัน เพื่อให้งานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมาย คำว่า "สามัคคี" แปลว่า ความพร้อมเพรียง ได้แก่ ความพร้อมเพรียงกันทางกาย วาจา และใจ พร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่บังเกิดผลเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม พร้อมเพรียงกันทำงานในหน้าที่ของตน ใครมีหน้าที่อย่างไร ก็ทำอย่างนั้น ตั้งใจทำให้เต็มกำลัง เต็มความสามารถของตน อย่างนี้เรียกว่า "สามัคคี" (กนก จันทร์ขจร, 2561) สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ การเกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารอดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้บทบาทของตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วงแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ (ประไพ ประดิษฐ์สุทธาวรร, 2561)

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ยังสอดคล้องกับงานเรื่อง “การฝึกอบรมบุคลากรในธุรกิจบริการ เพื่อคุณภาพบริการที่ดีขึ้น” (เตือนใจ ศรีชะภูษาและคณะ, 2561) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันการฝึกอบรมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำเนินธุรกิจ เพราะการฝึกอบรมจะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งพนักงานและองค์กร ประสิทธิภาพของพนักงานขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ แต่เป็นปัจจัยที่สุดในการปฏิบัติงานของพนักงาน คือ การฝึกอบรม การฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเพิ่มความสามารถ เพิ่มเติมเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การฝึกอบรมเรื่องการสร้างแบบประเมินออนไลน์โดยใช้ Google site ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ” (ภาสกร เรืองรองและคณะ, 2559) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การใช้รูปแบบการฝึกอบรมเปรียบเทียบความรู้การฝึกอบรมด้านการสร้างแบบประเมินออนไลน์โดยใช้ Google site ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม พบว่า หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาการสื่อสารเท่ากับ 2.75 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาการสื่อสารเท่ากับ 4.24 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมด้านการพัฒนาการสื่อสารบูรณาการหลักปัญญา 3 สามารถส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการสื่อสารที่ดีขึ้น สาเหตุจากการลงมือฝึกปฏิบัติการติดต่อสื่อสารผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการฝึกอบรมในแต่ละกิจกรรม อีกทั้งกิจกรรมมีความโดดเด่นในเรื่องขั้นตอน วิทยากรมีการถ่ายทอดที่ชัดเจน ผู้ฟังสามารถปฏิบัติตามได้อย่างเข้าใจ จึงทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันในทางบวก จากผลการวิจัยยังเชื่อมโยงสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสาร (Communication Theory) โดยทฤษฎีดังกล่าวสามารถสร้างองค์ความรู้ในด้านการสื่อสารให้กับผู้เข้าร่วมอบรม ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับผู้เรียน การสื่อสารกับบุคลากรภายในโรงเรียนและการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก การฝึกอบรมจึงเป็นกระบวนการส่วนหนึ่งที่หล่อหลอมให้เกิดแนวคิดในการสื่อสารแบบใหม่ นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสาร ยังสร้างวิธีการทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น การออกกำลังกายและการพัฒนาตนเองต้องมีการติดต่อสื่อสารกัน และถ้าเรากำลังทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งต้องมีการติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารจะเป็นการเชื่อมโยงมนุษย์เข้าด้วยกัน (ธัญญภัทร์ ศิริธัชชราโรจน์, 2559) จากผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เกิดความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการฝึกอบรมทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมในองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช” (สุขอรุณ วงษ์ทิม, 2560) ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการฝึกอบรมทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมในองค์กรก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลของกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในเวลาที่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยค่านิยมในองค์กรจากการวัดซ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยค่านิยมในองค์กรสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้ความรู้จากการฝึกอบรมและสมรรถนะในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์” (สมบุรณ์ ศิริสรธริทธิฤ และคณะ, 2561) ผลการวิจัย พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกิดการพัฒนาในด้าน 1) มีการประยุกต์ใช้ความรู้จากการฝึกอบรมในเชิงการพัฒนาการทำงานอยู่ในระดับ

มาก 2) มีสมรรถนะในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

สรุป

ครูและบุคลากรทางการศึกษาถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบการฝึกอบรมฯ มีผลการศึกษา ดังนี้ รูปแบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม 2) ชั้นกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ชั้นสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม 4) ชั้นเลือกกิจกรรม / เทคนิค 5) ชั้นออกแบบการวัดประเมินผล 6) ชั้นดำเนินการฝึกอบรม 7) ชั้นการวัดและการประเมินผล ความต้องการด้านการฝึกอบรม 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำกัด การคิดค้นวิธีการถ่ายทอดความรู้ การคิดค้นวิธีการสร้างความผ่อนคลายให้กับผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย การควบคุมอารมณ์ วินัยหรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม การเสียสละ ความเข้าอกเข้าใจกัน 4) ด้านการพัฒนาการสื่อสาร ประกอบด้วย การสื่อสารกับผู้เรียน การสื่อสารภายในโรงเรียน การสื่อสารระหว่างสถานศึกษาที่ตนเองสังกัดกับสถานศึกษาอื่น หลักพุทธบูรณาการ ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 ผ่านกระบวนการมรรคมีองค์ 8 ภายใต้อาจารย์ไตรสิกขา 3 มีองค์ความรู้บนพื้นฐานของ ABT: Model (Ariyasacca Based Training)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

ควรศึกษา เรียนรู้ และทดลองปฏิบัติ ให้เข้าใจ ทั้งด้านหลักธรรม กระบวนการวิธีการดำเนินการให้เกิดความเข้าใจและเชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ตามผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามหลักพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม 2) ชั้นกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ชั้นสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม 4) ชั้นเลือกกิจกรรม / เทคนิค 5) ชั้นออกแบบ

การวัดประเมินผล 6) ขั้นตอนการฝึกอบรม 7) ขั้นการวัดและการประเมินผล ความสำคัญ
 ความจำเป็นด้านการฝึกอบรม 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย
 ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำกัด การคิดค้นวิธีการถ่ายทอดความรู้ การคิดค้นวิธีการ
 สร้างความผ่อนคลายให้กับผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย การควบคุมอารมณ์
 วินัยหรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ด้านการพัฒนาความสามัคคี ประกอบด้วย การทำงาน
 เป็นทีม การเสียสละ ความเข้าอกเข้าใจกัน 4) ด้านการพัฒนาการสื่อสาร ประกอบด้วย การ
 สื่อสารกับผู้เรียนการสื่อสารภายใน โรงเรียน การสื่อสารระหว่างสถานศึกษาที่ตนเองสังกัดกับ
 สถานศึกษาอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและ
 เอกชนตามหลักพุทธบูรณาการ

2.2 ควรศึกษาการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ ทั้ง
 ภาครัฐและเอกชนตามหลักพุทธบูรณาการ

2.3 ควรศึกษาการสร้างรูปแบบการติดตามผลหลังการฝึกอบรมฯ

เอกสารอ้างอิง

กนก จันทร์ขจร. (2561). การอบรมความรู้และจริยธรรมเพื่อชีวิตตอนที่ 2, คุณธรรมความ
 สามัคคีตามแนวพระราชดำริสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.(ออนไลน์). เรียกใช้เมื่อ
 13 สิงหาคม 2561 จาก [https://www.m-culture.go.th/young_th/article
 _view.php?nid=111](https://www.m-culture.go.th/young_th/article_view.php?nid=111)

กาญจนา ดงสงครามและคณะ. (2561). “การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับการฝึกอบรม
 ออนไลน์ของศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม”. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ควรมีลักษณะอย่างไร. (2561). (ออนไลน์). เรียกใช้เมื่อ 6 สิงหาคม 2561
 จาก <https://educ105.wordpress.com>

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2554). การศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน : การบริหารองค์การและบุคลากร
 ทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เอ็น.วาย. फिल्म จำกัด.

- จินดารัตน์ ปิณณี. (2545). การพัฒนาฉันทะในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ปริญญา
นิพนธ์วิทยาศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินดาลักษณ์ วัฒนสินธ์. (2553). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:
ทีพีเอ็น เพรส.
- ชาญชัย สวัสดิ์สาลี. (2556). คู่มือนักฝึกอบรมมืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.
- เตือนใจ ศรีชะฎาและคณะ. (2561). “การฝึกอบรมบุคลากรในธุรกิจบริการ เพื่อคุณภาพ
บริการที่ดีขึ้น”. วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 13 มกราคม – เมษายน, 263.
- ธัญญภัทร์ ศิรธันนารोजना. (2559). จิตวิทยากับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ประไพ ประดิษฐ์สุฎาوار. (2561). คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ. เรียกใช้เมื่อ 13 สิงหาคม
2561 จาก <http://taamkru.com/th/คุณธรรมพื้นฐาน/#article102>
- พระพุทธศาสนาแก้ปัญหาการสมัยใหม่. (2561). ตัวแบบวิถีชีวิตว่าด้วยพุทธบูรณาการและสห
พุทธวิทยาการ. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2561 จาก [http://www.mcu.ac.th/site/
articlecontent_desc.php?article_id=1733&articlegroup_id=278](http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1733&articlegroup_id=278)
- พระมหาบุญมี มาลาวชิโร. (2553). พุทธบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ธิงค์ ปียอนด์ บุ๊คส์.
- พระราชรัตนมงคล. (2554). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมวิธีสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ. ปริญญาานิพนธ์
การศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคร
ินทร์วิโรฒ.
- ภาสกร เรืองรองและคณะ. (2559). การฝึกอบรมเรื่องการสร้างแบบประเมินออนไลน์โดยใช้
Google site ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
อุตรดิตถ์ 8 (1) , 92.

- มารศรี กลางประพันธ์. (2548). การพัฒนาคุณธรรมด้านอดทน (ขันติ) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุขฎฎิบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เมธาวิ อุดมธรรมานุกาพ. (2551). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เรือโท อากาศ อาจสนาม. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลเชิงพุทธบูรณาการของพยาบาลสังกัดกรมแพทยทหารเรือ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2553). ครูเพื่อศิษย์ เต็มหัวใจให้การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- คันสนีย์ ชุมพลบัญญัติ. (2558). การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบุคคล องค์กร และชุมชนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงพุทธบูรณาการ. วารสารวิจัย รมยสาร, 13 (3) , 208.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ และคณะ. (2561). การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (ออนไลน์). เรียกใช้เมื่อ 14 สิงหาคม 2561 จาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~jaimorn/re6.htm>
- สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ และคณะ. (2561). การประยุกต์ใช้ความรู้จากการฝึกอบรมและสมรรถนะในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์. วารสาร Veridian E-Journal, ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะมหาวิทยาลัยศิลปากร 11 (1) , 2328.
- สุขอรุณ วงษ์ทิม. (2560). รูปแบบการฝึกอบรมทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมในองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วารสารพยาบาลตำรวจ 9 (1), 2560.
- สุพัตรา ทาวงศ์. (2561). ความคิดสร้างสรรค์ (ออนไลน์). เรียกใช้เมื่อ 13 สิงหาคม 2561 จาก https://www.baanjomyut.com/library/creative_thinking/index.html.